

ፖለቲካዊ ለውጢ ካብ ውሽጢ ኤርትራ፤ ተኸእሎታትን ብድሆታትን

“እንቋቋሙ ብናይ ውሽጢ ሓይሊ ክስበር ከሎ ህይወት ይዘርእ/ይጅምር ወይ ጫቕት ይጫጫሕ፤ ብናይ ደገ ሓይሊ ክስበር ከሎ ከኣ ህይወት የብቅዕ ወይ ጫቕት ይመውት” ዝብል ኣምር ኣሎ። እዚ ኣብሃህላ፤ ኩሉ ለውጥታት ካብ ውሽጢ ክምንጩ እንከሎ ዝያዳ ከምዘድምዕን ጠቓሚ ከምዝኸውንን ዝእምት እዩ። ኣብ ኩሉ ህይወትና እንኮላይ ኣብ ማሕበራውን ፖለቲካውን ህይወትና ከኣ ክንጸባረቕ ይኸእል። ብውሽጢ ዝበሰለት ብርኩታን ኣይትቐርጽ ኣይትነፍሕ። እቲ ሕቶ ግን ናይ ውሽጢ ሓይሊ ወይ ሙቐት ብቐንዱ እንተዘየለ ወይ እንተወሓደ እንታይ ትገብር እዩ። ብመሰረቱኸ ኣብ ሓደ ሕብረተሰብ መንግሥት ናይ ለውጢ ሓይሊ ወይ ከኣ ኣብ ውሽጢ ሃገር ኮይኑ ለውጢ ከምጽእ ዝኸእል መን እዩ?

1) መንእሰይ ብሓፈሻ፤ መንእሰይ ናይ ለውጢ ሓይሊ ምዃኑ ዘማትእ ኣይኮነን። ኩሎም ሰውራታት ይኹኑ ፖለቲካዊ ለውጥታት ብመንእሰያትዮም ዝጅምሩ። እቲ ኣብ 2011 ካብ ቱኩዝያ ጀሚሩ ክሳብ ከባቢና ዝበጽሐ ብቐውዒ ዓረብ (Arab Spring) ዝፍለጥ ምንቅስቃሳትን ለውጥታትን ብመንእሰያትዮ ጀሚሩን ተኸዩዱን። እዚ ንምግባር ግን መንእሰይ ኣብ ሃገሩ ናይ ምንባር ዕድል ክረክብ ኣለዎ። እዚ ስለዝፈለጠ እምበኣር፤ ኣቶ ኢሰያስ ኣፈወርቂ ካብ ጽባሕ ናጽነት ጀሚሩ ኣብ ልዕሊ መንእሰይ ኤርትራ ኩናት ዝኣወጀ። ኣብ 1994 ሃገራዊ ኣገልግሎት ክእውጅ እንከሎ፤ ናይ 2011 ቐውዒ ዓረብ ዝዓይነቱ ምንቅስቃሳት ኣብ ኤርትራ ከይክስት ቅድመ ምክልኻልዮ ዝገብር ነይሩ። ቅድሚኡውን ኣብ 1993 ተጋደልቲ ከጣይስ እንከሎ፤ በቶም ብመንፊት ሳሕልን ሓለዋ ሰውራን ከይሓለፉ ናጽነት ዘርከቡም ኣብ 1990-91 ዝተሰለፉ መንእሰያት ተጋደልቲዮ ጀሚሩ። ብኣንጻሩ፤ ነቶም ብዕድመ ዝሰገሙን ኣካሎም ዝጎደሉን ገዳይም ተጋደልቲ ከምዝቐጽሉ ተገይሩ። ገሊኦምስ ወረ ሓደ ዓይኖም ዝሰኣኑ (ዋርሳይ ክጸልእ እንከሎ “ሓባ መሻይፍ” ኢሉ ዝጽውዖም) እዮም። ግደ ሓቂ ክንዛረብ፤ ንክፍኣት ደኣ ኮይኑምበር፤ ኣቶ ኢሰያስ ኣፈወርቂ ብውሕዱ ካብ 15-20 ዓመታት ሓሊፉናዮ ዝጸንሕ። እዚ ክፍኣታዊ ትዕድልቲ ስለዝውንን ከኣ፤ ንብዙሓት በላሕቲ ዜጋታት ክሳብ ዝደልዎ ተጠቐሙ ብቐጻ ኣጥፊኡዎምን የጥፎኦምን ኣሎ። እዚ ተንኮላዊ ብልሒዚ ተፈጥሮኣዊ ትዕድልቱ ድዩ ወይስ ንፋዕ ተማሃራይ ማኣኢዝም ኮይኑ፤ ካልእ ሰፊሕ ትንተና ስለዘድልዮ ንብቐረባ ዝፈልጥዎን ብጽቱን ይገድፎ። ብሓፈሻ ግን፤ መንእሰይ ኤርትራ ሃገሩ ረመጽ ኮይናቶ እግሩ ናብ ዝመርሖ ነፊዱን ይነፍጽን ኣሎ። ዝተረፈ ከኣ ኣብ ሰራዊትን ፈቐዶ ሸላታትን ይርከብ። ኣብ ሃገሩ ክነብር ዘይተዓደለ መንእሰይ፤ ብውሽጢ ኮይኑ ለውጢ ከምጽእ ኣይትጽበዮን።

2) ተማሃሮ ዩኒቨርሲቲ፤ ተማሃራይ ዩኒቨርሲቲ፤ ኣካዳምያዊ ፍልጠትን ኣድማሳዊ ፖለቲካዊ ንቕሓትን ስለዝውንን፤ ሞቶር ናይ ለውጥን ሰግኣት መለኸቲ መንግስታትን እዩ። ስለዝኾነ ከኣ ካብ ጽባሕ ናጽነት ጀሚሩ፤ ተማሃሮ ኣስመራ ዩኒቨርሲቲ ኣብ ትሕቲ ሃገራዊ ማሕበር መንእሰያትን ተማሃሮን ኤርትራ (ሃማመተኤ) ክቆርኖም ብዙሕ ፈተነታት ይገብር ከምዝነበረ ይዝክር።

ድህረ-ገጽን እቲ ፈተነታት ከምዝተገደዱ ማለት ተማሃሮ ኣስመራ ዩኒቨርሲቲ ብቐጥታን ብተዘዋወርን ኣብ ትሕቲ ሃማመተኤ ከምዝኣተዉ እዩ ዝፍለጥ። ካብኡ ሓሊፎም፤ መምህራን ኣስመራ ዩኒቨርሲቲ ክሳብ ናቕፋ ከይዶም ናይ ካድር ትምህርቲ ከምዝወሰዱ ተገብረ። ኣብ መወዳእታ፤ እታ ብዓለም ደረጃ ተፈላጥነት ዘጥረየት ኣስመራ ዩኒቨርሲቲ ቀቲሉ፤ ብኣህጉራዊ ተፈላጥነት ዘይብለን ኮለጃት ተኪኡዋ። ብዓይኒ እቲ ስርዓት፤ ኣስመራ ዩኒቨርሲቲ ኣብ ማእከል ኣስመራ ምድኳና ንባዕሉ ሓደጋ እዩ፤ ዝሓረነ ተማሃራይ ናብ ቤት ጽሕፈት ፕረሲደንት ኣንፈት እንተተፈርሺሑ ምዕጋቱ ኣጸጋሚ እዩ። እተን ሓደሽቲ ኮለጃት እምበኣር ካብ ከተማ ኣስመራ ምርሓቕን (ብተዛማዲ ማይነፍሒ ገዲፍካ) ጥራይ ዘይኮነስ፤ ኣብ ትሕቲ ስለያን ወተሃደራዊ ቁጽጽርን ስለዝመሓደራ፤ ኣካዳምያዊ ናጽነት መምህራንን ተማሃሮን ዩኒቨርሲቲ ተመንዚዑ እዩ።

3) ተማሃሮ ካልኣይ ደረጃ፤ ፖለቲካዊ መንቋሕቋሕታ ኣብ ዝድልብሉ ዕድመ ፤ ናይ ሙሉእ ኤርትራ ተማሃሮ መበል 12 ክፍሊ ኣብ ሳዋ ክማሃሩ ይግደዱ። ኣብ መዓስከር ሳዋ ምስወረዳ፤ ነቲ ውልዶ ኣእምሮኦም ሓጺቡ፤ ነቐፌታዊ ኣተሓሳስቦምን (critical thinking) መንእሰያዊ ዘይተጸዓድነት ባህሪኦምን ኣጥፊኡ፤ ነቲ ስርዓት ብዝጥዕምን ስግኣት ከምዘይኮኑዎን ኣገባብ ጌሩ ይምልምሎም ከምዘሎ ናይ ኣደባባይ ምስጢር እዩ። ብቐንዱ ከኣ ዘዝጎበዘ መንእሰይ በዚ ኣገባብዚ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽር እቲ ስርዓት ይቐረን።

4) ሓፋሽ ህዝቢ፤ ህዝቢ ኤርትራ፤ ብቁጠባን ብፖለቲካዊ ጸቕጢን፤ ብማሕበራዊ ህይወቱ ኮታ ብኹሉንትንኡ ኣብ ዝተሓተ ደረጃ ዩርከብ። ምስ መሬቱ ጥቡቕ ምትእስሳር ኣለዎ። እንተኾነ መሬቱ ክምንዛዕ፤ ጨቕቕ ኢሉ ዘጥረዩ ገዝኡ ክፈርስ እንከሎ፤ ደቁ ካብ ሓቕፋኡ ተመንጢሎም ናብ መወዳእታ ዘይብሎ ኣገልግሎትን ዘይምልከቶም ኩናትን እንዳተሰኸተቱ ሓንቲ ክገብር ኣይተራእየን። እቲ ስግንጢር ናይ ኤርትራ ግን፤ ብረት ኣብ ነብሲወከፍ ገዛ ምህላዉ እዩ። እዚ ኹሉ ዘይተኣደነ ግፍዒ ኣብ ልዕሊ-እንዳወረደ እንከሎ፤ ክሳብ ሕጂ ንነብሱን ንደቁን ክከላኸል ኣይከኣለን። “ፈራሕ ኣይሓዝካ”፤ ብዘይትሓዝ ዝለዝተታሕዘ እምበር ናይ ምጽዋር ወይ ምጽማም ዓቕሙ ስለዘይጸንቀቐ ኣይኮነን። ካብዚ ንላዕሊ ክጽመም ዝኸእል ሕብረተሰብ፤ ናይ ስምዒት መትንታቱ (sensory nerves) ዘጥፈኦ ሕብረተሰብ ጥራሕዩ ክኸውን ዝኸእል። ከም ፍታሕ ዝሪኣ፤ ዕድል እንተረኺቡ ዓዲ ገዲፍካ ምህዳምዮ። ኣብ ደገ ዘለዉ ደቁ ማለት ደለይቲ ፍትሒ ከድሕኑዎ ብተስፋ ይጽብ ከምዘሎውን ዘይምዝንጋዕ።

ብተወሳኺ፤ ብእኩብ ሰለማዊ ሰልፊ ወጺኻ ንስለወጽዓኻ ምቅላስ ይኹን ንስለመሰልካ ምጥባቕ ንባዕሉ ልምዲ ይሓትት እዩ። ህዝቢ ኤርትራ፤ ናይ ምእካብን ሰለማዊ ሰልፊ ምግባርን ልምድን ባህልን ከየጥሪ ብመደብ ተሓሪሙ እዩ ዘሎ። ዋላ ነቲ ስርዓት ንምድጋፍ ኣብ ውሽጢ ኤርትራ ኮንካ ሰለማዊ ሰልፊ ክትገብር ኣይፍቀድንዮ፤ እዚ ንጥፈታትዚ ህዝቢ ከይለምዶ ስለዝተሰግኦ እዩ። ኣቶ ኢሰይያስ፤ ሸቶይ ወቐዔ እየ ኣብ ዝበለሉ እዋን ኣብ 2018 ግን፤ “ተደምረና ወይ ተደሚርና ኢና” ዝብል ሰለማዊ ሰልፊ ኣብ ኣስመራ ተገይሩ ምንባሩ ይዝከር። ካብኡ ወጻኢ

ግን፤ እቲ ስርዓት አንጻር እገዳ ይኹን ካልእ ጉዳያት ሰለማዊ ሰልፊ ክገብር ክደሊ እንኮሎ፤ ነቶም ኣብ ወጻኢ ሃገራት ዘለዉ “ደገፍቱ” እዩ ንደገ ክወጹ ዝእዘዝ። ናይ ምእካብን ሰለማዊ ሰልፊ ምግባርን ልምዲ ከየጥረና ካብ ሃገር ስለዝወጸና፤ ዋላ ኣብ ዓዲ ዲሞክራሲ እንዳነበርና፤ ድምጺ’ቲ ኣፋ ተዓቢሱ ዘሎ ህዝብና ከነስምዕ ሰለማዊ ሰልፊ ንክንወጽእ ክእግመና ይረኣ።

5) ሰራዊት ኤርትራ

ሀ) ላዕለዎት ሓለፍቲ ሰራዊት፤ እዚ እም መብዛሕቶም ናብ እርጋን ዝተገማገሙ፤ ናይ ጥዕና ጸገም ዘለዎም፤ ብሞራል ዝተሃሰዩ፤ ዝደሰከሉ፤ ብፍላጥን ብዘይፍላጥን ወይከኣ ብድልየትን ብዘይድልየትን ኣብ ብልሽውናን ገበንን ዝተቐማጡዑ፤ “ነያይ” ከየኾርዩ ምዩቕ እንዳበሉ ዝነብሩ፤ ኣብ ነንሕድሕዶም ምትእምማን ዘይብሎም ዘካተተ ጽፍሒ እዩ። ኣብ ኤርትራ ብሩህ መጻኢ ስለዘይራኣዮም፤ ከም ኩሉ ኤርትራዊ ዜጋ ደቆም ብስግረዶብ የህድሙ። ገሊእምስ ወረ፤ ይትረፍ ንህዝቢ ኤርትራ፤ ንደቆም ካብ ወጋኢት ላም ዘድሕኑ ኣይኮኑን። ንሶም ንትግራይ ከዕኑዉ ሰራዊት መሪሖም የዋግኡ፤ ደቆም ከኣ ካብ’ቲ ኣቦታቶም ዘገልግልዎ ዘለዉ ስርዓት ህግደፍ ኣምሊጦም፤ ብጥይት ኣቦታቶም እንዳተሳሕቱ ዶብ ትግራይ ሰጊሮም ኣብ መዓስከራት ስደተኛታት ኣብ ሑቕፎ ህዝቢ ትግራይ ይርከቡ ኣለዉ። ብዙሓት ካብ ላዕለዎት ሓለፍቲ ሰራዊት ከኣ “ኣብ ዘበን ውራውራ ነብስኻ ኣይተዕብራ” ዝሕላገቶም ተረባሕቲ ናይ’ቲ ስርዓት ኣለዉ። ቁንጣሮ ሰብ ሕልና ካብዚ ኣብ ላዕሊ ተዘርዚሩ ዘሎ ኣበራት ነጻ እንተልዮም፤ ነቲ ስርዓት ስለዘስግእዎ፤ ኣብ ትሕቲ ቀጻሊ ራዳር ኣቶ እስይያስ ኣፈወርቂ ዝነብሩ እዮም። ብስም ሓለቓ ስታፍ ምልክት ወይ ካልእ ሓላፍነት ዝሓዙ ብቀጥታ ካብ በለዛ ዝለኣኹ ሰብ ድርብ ተልእኾ ኣብ ጎድኖም ከምዘለዉ ኣይሰሓትን። ብመንጽር ናብ ታርጊት ዘለዎም ቅርበት ዝሓሸ ዕድል’ኳ እንተለዎም፤ እዚ ተዘርዚሩ ዘሎ ድኻማትን ብድሆታትን ሰጊሮም ኣድማዒ ስራሕ ክሰርሑ ዘሎ ተኸእሎ ጸቢብዮ። ብተወሳኺ፤ ባዕልኻ ቀጺዕካ ዘዕበኻዮ ክልቢ፤ ተመሊሱ ንዋኑኡ ከምዘይነክስውን ምዝካር የድሊ።

ለ) ማእከሎት ሓለፍቲ ሰራዊት፤ ኣብዚ ጽፍሒ’ዚ ዘለዉ ሓለፍቲ ብዕድመን ሓይልን ኣብ ደሓን ደረጃ ዝርከቡ’ኳ እንተኾኑ፤ ብሓፈሻ ደረጃ ንቕሓቶም ግን የጠራጥር (ልዑል ክኸውን ኣይክእልን) ። ከም ኩሉ ኤርትራዊ ካብ ዓለም ተነጺሎም ይነብሩ ምህላዎም ጥራይ ከይኣክል፤ ኣብ ቀጻሊ ናይ ኩናት ሃዋህው ስለዝነብሩ ካልእ ንክሓስቡ ዕድል ዝህብ ኣይኮነን። ብቐንዱ ከኣ ኩሉ ኣድህቦም ብቐጻሊ ናብ ናይ ደገ ጸላኢ ጥራይ ንኸቋምቱ ይግደዱ። ገለ ኣብዚ ጽፍሒ’ዚ ዝርከቡ ሓለፍቲ’ውን፤ “ኣግራብ ምስጠፍኡ ቆጣቕጡ ይረኣዩ” ዝዓይነቱ፤ መዓርጎም ታሕቲ ክንሱ ብስም ተጋዳላይ ምስ መዓርጎምን ብቕዓቶምን ዘይመጣጠን ሓላፍነት ዝተሞህሩ’ዮም። ነቲ ተሞህሮም ዘሎ ሓላፍነት ብቐዓትን እሙናትን ኮይኖም ንኸረኣዩ ከኣ፤ ዋላ ኣንጻር ረብሓ ሃገርን ህዝብን ይኹን፤ ካብ ዝተሞህሩም ተልእኾ ንላዕሊ ነቲ ስርዓት የሓጥሶ እዩ ዝበሉዎ ዕማማት ክዓሙ ይህቅኑ። እዚ ክብል ኮለኹ ግን፤ ነቲ ሓላፍነት እምብዛ ዝበቐዑዎ፤ እንተኾነ ግን እቲ ስርዓት መዓርግ በጋባብ ስለዘይወሰኹም ምስ ትሑት መዓርጎም ዝነብሩ ተጋደልቲ ከምዘለዉ

አይዘንጋዕኩን። ውሑዳት ሃገራዊ አገልግሎትን አብዚ ጽፍሒዎ በጸሐፊም አለው። እንተኾነ ግን፤ ዩክራይን ዋርሳይን ተሳንዩ ንክይነብር ብመደብ ንነዊሕ ዓመታት ስለዝተሰርሓሉ፤ ሃገራዊ አገልግሎት ምስ አብ ጎድኑ ዘሎ ተጋዳላይ ተአማሚኑ ምስጢራዊ ውደባን ስራሕን ክገብር አይደፍርን። ሓይሊ እንተረኺቡ፤ ነቲ ተጋዳላይ ካብ ምድንዳን ዝሓልፍ አይክኸውንን እዩ። ብተወሳኺ፤ አብ ላዕለዎት ሓለፍቲ ዝረከ ጸገማት አብዚኦም ውን ብኸፊል አይሰኣንን። ስለዮን መራኸቢ ቴክኖሎጂን (Communication Technology) ናይቲ ስርዓት ሰጊሮም ስጡም ውደባ ንክገብሩ ዘሎ ተኸእሎ ጸቢብዮ። ጀነራል ፊሊጶስ ይኹን ካለኦት ላዕለዎት ሓለፍቲ አብ ዝመርሖም ኣኼባታት (ካብ ኣቶ ኢሰይያስ ዘለዎ ቦታ ራሒቆም) ብተናጸል ይኹን ብጉጅለ አብያ እንተርኣዩ፤ ገጸ-በረኸት ናይ ኢሰይያስ ኮይኑ እዩ ዝተርፍ። ንኸምዚ ዓይነት ተቃዋሞ ከመይ ጌሩ ከምዝደቕሶን ናብ ረብሒኡ ከምዝቐይሮን ናይ ልዕሊ ፍርቂ ዘመን ተመኩሮ ከምዘለዎ ዘይምስሓት። ካብ ናይ ዝሓለፉ ዘይተዓወቱ ፈተነታት ምምሃር የድሊ።

ሐ) ታሕተዎት ሓለፍቲ ሰራዊት፤ እዚ ጽፍሒዎ ብሃገራዊ አገልግሎት ዝተታሕዘ እዩ። እዚ ካብ ኩሉ ጸጋታት ፍልጠት ከምዝሕረም ተገይሩ ዝዓበየ መንእሰይ፤ ኩሉንትና ደረጃ ንቕሓቱ ክብርኽ አይትጽብዮን። ብደረጃ ምክትል ተለንተ ዘመርቕ ዝነበረ ቤት ትምህርቲ መኮነናት ካብ 2000 ዓመተ ምህረት ንደሓር ዘፍረየ (ዘመረቕ) አይመስለንን። ካብ ኩሉ ዝኸፍኦ ከኣ፤ ከምቲ ኣቐዲሙ ዝተጠቐሰ፤ መንእሰይ ወለዶ ምስ አዩኡ ተጋዳላይ ተአማሚኑ ንክይነብር ካብ ጽባሕ ናጽነት ጀሚሩ ብዕቱብ ተሰሪሑሉ እዩ። አብ ታሕተዋይ ጽፍሒ ዘሎ ዋርሳይ ምስ ልዕሊኡ ዘሎ ዩክራይን ተአማሚኑ ምስጢራዊ ውደባን አድማሲ ስራሕን ክገብር ዘሎ ተኸእሎ ጸቢብ እዩ። እቲ ክብ ኢሉ ተዘርዚሩ ዘሎ ንማእከሎት ሓለፍቲ ከጋጥምም ዝኸእል ጸገማት ነዞም ታሕተዎት ሓለፍቲውን ይምልከት።

ብዛዕባ ምትፍናን ሃገራዊ አገልግሎትን ተጋዳላይን ካብ አልዓልና፤ ሓደ አብነት ክጠቕስ። ብድሕሪ “ሳልሳይ ወራር” (አብ 2000 ዓ/ም) ፤ ካብ ኩለን ክፍላተ ሰራዊታት ወከልቲ ተጸዋዕና አብ መንደፈራ ንሰሙናት ዝኣክል ዝተፈላለዩ ላዕለዎት ሓለፍቲ መንግስትን ህግደፍን ሰሚናራት ኣካይደሙልና። አብ መንጎ እቲ ዝነበረ መደባት፤ አቶ የማነ ገብረአብ (ማንኪ) አብ ዝመርሖ ዝነበረ ኣኼባ፤ ብዛዕባ አብ ሰራዊት ዘጋጥሙ ጸገማት ኣርእስቲ ተላዒሉ። “ንጉስ እንተረኣኹ ጥራዕ-ጥራዕ ይመጻኒ” ብዝዓይነቱ፤ ኣኼባኛ (እንኮላይ ደቀንስትዮና) ተተሲኡ ብዛዕባ አብ ግዜ ኩናት ዝነበሩ ጉድለታት፤ ሓለፍቲ አብ ልዕሊ ደቂ ኣንስትዮን ሃገራዊ አገልግሎትን ዝገብርዎ በደላት ብዝርዝር ንኣቶ የማነ ተነግሮ። ብተወሳኺ፤ ህዝቢ ብተግባርን ብቕዓትን አመሓደርቱ ዕጉብ ከምዘይኮነ ዝእምት ኣርእስቲ ተላዒሉ። አብዚ ኣርእስቲዎዚ፤ ብወገነይ ኢደይ አልዒለ ከምዚ ዝሰዕብ ርእይቶ ክህብ ይዝከረኒ: “መንግስቲ ውሃ ዘበለ ፖሊሲ ክሕንጽጽ ይኸእልዮ። አብ መወዳእታ ግን፤ ነቲ ፖሊሲ ዘተግብር እቲ መላግቦ ህዝብን መንግስትን ዝኾነ ታሕተዋይ አመሓዳሪ እዩ። እዚ አመሓዳሪዎዚ ብቐዕ እንተዘይኮይኑ፤ እቲ ፖሊሲ ከምቲ ዝድለ አብ ግብሪ አይውዕልን፤ ህዝቢውን አይዓግብን። ንሓደ ተጋዳላይ ንፉዕ መራሕ-ቦሎሎኒ ወይከኣ መራሕ-

ብርጌድ ኔሩ ኢልካ ነቲ ብዙሕ ጠለባት ዘለዎ ሓፋሽ ህዝቢ ከመሓድር ምምዳብ፤ ነቲ ጅግና ተጋዳላይ ኣብ ዘይፈልጦ ባሕሪ ደርቢኻ ጅግንነቱ ምብራዝዮ ዝቐጸር። ስለዚ፤ ኣብዚ ጉዳይዚ ብቑዓት ኣመሓደርቲ ብዘይምምዳቡ ብቐንዱ መንግስቲ እዩ ክሕመ ዘለዎ” በልኩ። (መቐም ግርህናን ዕሽነትን ጥዑም እዩ!) ኣብ መወዳእታ፤ ኣቶ የማነ ከምዚ ይብል፡ **“ነዚ ትብልዎ ዘለኹም በደላት ኩሉ መስዋእቲ ከፊልኩም ከተዐርዩዎ [ክትልውጥዎ] ኣለኩም”** ብምባል ነቲ ኣኼባ ዓጸዎ። ናብ ቦታና ምስተመለሰና፤ ኣዛዚ ክፍለሰራዊትና ኣብ መንጎ ዓዲ ባሪን ዓዲ ዝብኣን ናብ ዝርከብ ቦታ (ናብ ሃዞም ዘቐልቐል) ይጽውዓኒ። እንታይ ከምዝተመሃርና ይሓተኒኹም ኣነ ኸኣ ላህመት ናይቶም ኣብቲ ሰሚናር ዝተማሃርናዮም ዛዕባታት ይነግሮ። ብዛዕባ ኣቶ የማነ ገብረኣብ “መስዋእቲ ከፊልኩም ከተዐርዩዎ ኣለኩም” ኢሉ ዝደምደም ኣኼባ ግን ሓቢኤሉ። ኣብ መወዳእታ፤ ንሱ (ኣዛዚ ክፍለሰራዊት) ወይክኣ ምምሕዳር ክፍለሰራዊት ኣብዘየለውሉ፤ ኣኼባ ከይጽውዕ ወይ ንሰራዊት ኣኼባ ከይገብረሎም ማዕቀብ ገበረለይ። ብሓጺሩ፤ ንሰራዊት ኣኼባ ክገብር እንተኾይነ፤ እቲ ኣዛዚ ክፍለሰራዊት ወይክኣ ምምሕዳር ክፍለሰራዊት ኣብ ጎድነይ ኮፍ ኢሎም ክቆጸጸሩኒ ኣለዎም። ኣብ እግሪ እምባ-ተኼሎ ክገብር ዝሓሰብኩ ኣኼባ ከኣ ብሰንኩ ንግዚኡ ተጎናደበ። እቶም ካብቲ ከባቢ ማለት ከባቢ ኳዓቲትን ዑና ዓንዶምን ዝነበራ ኣሃዱታት ወኪሎም ኣብ መንደፈራ ከማይ ሰሚናር ክሳተፉ ዝቐነዩ ሃገራዊ ኣገልግሎትውን፤ ናብ ቦቶም ምስተመለሱ ኣብክንዲ ከምቲ መጀመርያ ዝተሓሰበ ናብ ክፍሊ ጎስጓስ፤ ናብ ዝነበሩም መሳርዕ ክኣትዉ እዩ ተነገሩዎም። ድሒረ ከምዝፈለጥክዎ ግን፤ ንዓና ኣብ መንደፈራ ሰሚናራት ክገብሩልና እንከለዉ፤ ኣብ ተመሳሳሊ ግዜ ንኣዘዘቲ ሰራዊትውን ኣብ ዓዲ-ቐደሕ ኣኼባ ይገብሩሎም ምንባሮምዮ። ኣቶ የማነ ከኣ ካብን ናብን መንደፈራን ዓዲ-ቐደሕን እንዳተመላለሰ ንሕና ዝበልናዮን ዘይበልናዮን የብጻሓሎም ኔሩ። ንዓና መስዋእቲ ኸፊልና ክንቃለሎም ክምዕደና እንከሎ፤ ነቶም ኣዘዘቲ ሰራዊት ከኣ ብኣንጻሩ፤ ኣሻዲንኩምም ብዝዓይነቱ፤ ንሃገራዊ ኣገልግሎት ብቐንዱ ከኣ ንመንእሰይ ወለዶ ክረግጽዎ ከምዘለዎም ይምዕድ። ብኸምዚ እዮም እምበኣር ንዋርሳይን ዩክኣሎን ዘተፋንኩዎ።

ብዛዕባ ዋርሳይ ካብ ኣልዓልና፤ ኣብ ካልእ ኣጋጣሚ (ቀቕድሚ ምንቅስቓስ ጉጅለ-15 ኮይኮነ ኣይተርፍን) ፤ ኣነ ካብ ሓሽፈራይ፤ ናይ ሽዑ ኣቦወንበር ሃ.ማ.መ.ተ.ኤ ነበር ኣቶ ሙሕየዲን ሸንገብ ከኣ ካብ ኣስመራ ይመጽእኦም ብኣጋጣሚ ኣብ ከረን ንራኸብ። ኣብ ሰራዊት ዘሎ ጸገማት፤ ብቐንዱ ከኣ “ዋርሳይ” ዝብል መጻውዒ መንእሰይ ኣብ ዘይቦቱኡ ከምዘሎ፤ ሃገራዊ ኣገልግሎት ካብቶም ኣያታቱ ኣዘዘቲ ሰራዊት ክወርሶ ዝግቦኦ ጽቡቕ ነገር ከምዘየሎ፤ ብሓፈሻ ኣዘዘቲ ሰራዊት ሓላፍነቶም ይዝንግዑ ከምዘለዉ ንልዕሊ ሓደ ሰዓት ዝኣክል ዘለኒ ሃገራዊ ሻቕሎት ገለጽክሉ። ምስ ሸንገብ ብዛዕባዚ ጉዳይ ክዘዘቲ ዘገደሰኒ ቀንዲ ምክንያት፤ ንሱ ሓደ ካብቶም ናይ ሽዑ “ሓደስቲ ደም” ብምንባሩ፤ መልእኽተይ ብቐሊሉ ናብ ቤት ጽሕፈት ፕረሲደንት ብቐንዱውን ናብ ፕረሲደንት ከብጽሓለይን፤ ለውጢ ከምጽእውን ይኸእልዮ ዝብል እምንቶ ስለዝነበረኒ እዩ። ኣግሂደውን ከምኡ ኢለዮ ኔረ። ሕጂ ተመሊሰ ክሓስቦ ከለኹ ግን፤ እቲ ዓሳ ካብ ርእሱ ከምዝመሸመሸ ብዘይምፍላጠይን፤ ብግርህነተይን ማዕረ ክንደይኮን ሸንገብ ይግረም

ኔሩ ይኸውን ኢሊ ንነብሰይ ይግረም። ብሓጺሩ፤ እቲ ኣብ መንጎ ገዲም ተጋዳላይን ሃገራዊ ኣገልግሎትን ዝጸንሐን ዘሎን ሓርፋፍ ዝምድና፤ ሓቢርካ ሚስጥራዊ ርክባትን ውደባን ንምግባር ኣጸጋሚ ዩገብሮ።

ብተወሳኺ፤ ቀንዲ ሓይሊ እቲ ስርዓት ኣብ ምንታይ ምዃኑ ብዝግባእ ዝተገንዘብናዮውን ኣይመስለንን። ቅድሚ ናጽነት ኤርትራ፤ እታ ሕብእቲ ሰልፊ ዓንዲ-ሕቕ ሰውራ (ህዝባዊ ግንባር) ከምዝነበረት ኣይሰሓትን። ድሕሪ ናጽነት ብዝያዳ ካብ 2001 ንደሓር ግን፤ ንህግደፍ ኣቕራቢ ካብዘለዉ ቀንዲ መሓውራት ሓደ፤ ክፍሊ ስለያ ከይኮነ ኣይተርፍን። ኣብ ውሽጢ ስለያ፤ ጸረ-ዕልዋ ዝባሃል ሓያል ኣሃዱ ኣሎ። ዝተፈላለዩ ስልጠናታትን ሓለፋታትን እንዳተዋህቦም፤ ህዝብን ሰራዊትን ፍሕት ከምዘይብል ብክሳዱ ረገጸም ሒዘሙሉ ኣለዉ። ኣሎ ዝባሃል ጸጋታት ሃገር፤ ኣብ መሰለዩ ንጹሃት ዜጋታት ደቂ ሃገር ይባኽን ኣሎ። እዞም ሰለይቲ፤ ዘድሊ ስልጠና ወሲዶም፤ ኣብ ውሽጢ ህዝብን ሰራዊትን ካብ ላዕሊ ክሳብ ታሕቲ ዞሪቆም ይርከቡ። ኣብ ናይ ስለያ ቴክኖሎጂውን ዘይተኣደነ ወፍሪ ከምዝገብርዮ ዝሕበር። ። ንህዝቢ ኤርትራ ኣሚኑዎ ስለዘይፈልጥ፤ ኣቐዲሙ ንዝኾነ እንተታት ተዳልዩ እዩ ዝጸንሕ። ንኣብነት፤ ብጅግና ስዉእ ወዲ ዓሊ (ስዒድ ዓሊ ሕጃይ) ዝምራሕ ኣብ ጥሪ 2013 ዝተኻየደ ብስርሒት ፎርቶ ዝፍለጥ ምንቅስቓስ፤ ነቲ ስርሒት ዘፍሸሉ ረጃሒታት ብዙሓትን እንተነበሩ፤ ሓደ ካብቶም ቀንዲ ወሰንቲ ግን ኣብ ቤት ግዮርጊስ (ቤት ገርግሽ) ናይ ቴለቪዥን ፈነወ መደበር (receiver) ተተኪሉ ከምዝነበረ ካብ ግምት ወዲ ዓሊን ብጸቱን ወጻኢ ምንባሩ እዩ። ስለዝኾነ ከኣ፤ እቲ ትርጉም ልቢ ህዝቢ ኣንቢቡ ንህዝቢ ከለዓዕል ዝኸእል መልእኽቲ፤ ኣብ ፎርቶን እንተተቐለሐ ናብ ህዝቢ ከይበጽሐ ኣብ መገዲ ተቐጽዮ ተሪፉ። ብዘይካ ኣብ ቤት ግዮርጊስ ተወሰኸቲ መቆጻጸሪ ቀጻላታት (additional layers of control) ኣለዉዶ ኢልካ ምፍታሽውን ኣገዳሲ እዩ። ብዛዕብኡ ዕሙቕ ዝበለ ኣፍልጦ ዘለዎም ሰባት፤ ከከም ኣድላዩነቱ ንዝምልከቶ ኣካል ከካፍሉ ይግባእ። ሕጂውን ነቲ ስርዓት ኣቕራቢ ዘለዉ ዓንድታትን፤ ኣቃውማን ኣሰራርሓ ስለያን፤ ዓይነትን ኣሰራርሓን ኣብ ውሽጢ ሃገር ኣትዩ ዘሎ ናይ ስለያ ቴክኖሎጂታትን ብጽጹይ ከይፈለጥካ ዝግበር ፈተነታት፤ ካብ ዝሓለፉ ፈተነታት ዝፍለ ዕጫ ክረክብ ኣይትጽበዮን። ንእግረመገደይ፤ ስለያ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ውሽጢ ሃገር ጥራይ ዝተሓጸረ ኣይኮነን። ኣብ ወጻኢ ሃገርውን ብተመሳሳሊ ኣብ ኩሉ ምትእኻኻባት ስለኹም ነዚ ደምበ ፍትሒ ሓሚሶም ከምዘለዉ ምስጢር ኣይመስለንን። ንኹሉ ድኻመታትና ብስልኪ ህግደፍ ጥራይ ክምኽን ግን ቅኑዕ ኣይኮነን።

እሞ፤ ወድዓዊ ኩነታት ኣብ ውሽጢ ሃገር ዘሎ ህዝብን ሰራዊትን እዚ ክብ ኢሉ ዝተዘርዘረ ካብ ኮነ፤ መንገድኡ “ለውጢ ካብ ውሽጢ ጥራይ’ዩ ክመጽእ ዘለዎ” ዝብል ጭረሖ ተሓንጊጡ ንደምበ ፍትሒ ሓሊኹ ዝሕዞ ዘሎ? ነዚ ኣምርዚ ገሊኦም ብገርሂ ገሊኦም ከኣ ብሸርሒ ክጥቀሙ ካብዝረኣዩ እዞም ዝስዕቡ ምትእኻኻባት ክጥቀሱ ይከኣል፡

1) መብዛሕቱ ደላይ ሰላምን ፍትሕን፤ ከምቲ ኣብ መጀመርታ ዓንቀጽ ዝተጠቐሰ፤ ብውሽጢ በሲሉ ዝመጽእ ለውጢ፤ ካብ ጉድኣቱ ረብሒኡ ይዓዝዝ፤ ልሙጽ ፖለቲካዊ ምስግጋርን ዘላቂ ሰላምን

የውሕስ። ካብዚ ሓቂዚ ብምብጋስ እምበኣር፤ ብዙሕ ካብ ደላዩ ፍትሒ፤ ፖለቲካዊ ለውጢ ሃገርና ካብ ውሽጢ ጥራይ ክመጽእ ይጽበ። ዋላንኳ ካብ ሰናይ ድልየት ዝተበገሰ እንተኾነ፤ እቲ ኣብ ላዕሊ ተዘርዚሩ ዘሎ ህሉው ኩነታት ህዝብን ሰራዊትን ኤርትራ ብግቡእ ዝተገንዘበ ኣይመስልን።

2) ህግደፍን ደገፍቱን፤ ስርዓት ህግደፍ ንኣብ ውሽጢ ሃገር ዘሎ ህዝቢ ምንቕ ከምዘይብል ብክሳዱ ረጊጹ ሒዙዎ ከምዘሎ ስለዝፈልጥ፤ ብቻልዕን ብስወርን “ለውጢ ካብ ውሽጢ ጥራይ ክመጽእ ኣለዎ ወይ ውን ኣብ ውሽጢ ህግደፍ ኮንካ ንለውጢ ተቐላሕ” ኢሉ’ዩ ዝጉስጉስ። ደምበ ተቐውሞ ምስ ጎረባብቲ ሃገራት ዝኾነ ርክባት ክገብር እንከሎ፤ ህግደፍ ንደምበ ፍትሒ ብክኑድዓት ሃገርን ህዝብን ይኸሰምን የጸልሞምን። እዚ ሜላንዚ ተጠቂሙ እምበኣር ንደምበ ፍትሒ ካብ ህዝቢ ይንጽሎን ዓዲ ውዕል ይገብሮን። ኣብ ጎደቦ ኮንካ ዝግበር ቃልሲ ነቲ ስርዓት ከሰዕቦ ዝክእል ሓደጋ ብግቡእ ስለዝርዳእ፤ ሓርበኛ ኣቶ መስፍን ሓጎስ ኣብ ትግራይ በጺሑ ምስተባህለ፤ ህግደፍን ደገፍቱን ከጉርዑ ተራእዮም። ብሓጺሩ፤ ህግደፍ ንመከላኸሊ ስልጣኑዩ ዝጥቀመላ።

3) ምትእኻኻብ ተቐውሞቲ መሰል፤ ገለ ባእታ ናይታ ደገፍቱ ጉጅለ’ዚ፤ ልዕሊ ሃገርን ህዝብን ስልጣኑ ዘቐድም እዩ። ንሱ ዘይቆጸጸሮን ንሱ ኣብ ስልጣን ዘይመጸሉን ለውጢ ክርኢ ኣይደልን። ህጹጽነት ኩነታት ሃገርናን፤ ኤርትራ ከም ሃገር ኣብ ኣፍ-ኣርክቡ ዝዓይነቱ ህላወ ምህላዋን ዝዓጅቦ ኣይመስልን። ኣንጻር ህግደፍ ክቃለስ ኣይረኣን። ኩሉ ቃልሱ ጋድማዊ ኮይኑ ኣንጻር ደላይ ፍትሒ ዘቐኘዎ እዩ። ብፍላጥን ብዘይፍላጥን ቀዳማይ ዕርዲ ህግደፍ ኣብ ወጻኢ ኮይኑ ዘገልግል ዘሎ፤ ኩሳይ ደምበ ፍትሒ ተባሂሉ ክግለጽ ይከኣል። ተኸላኻሊ ልኣላውነት ሃገር ተመሲሉ፤ ነዛ “ለውጢ ካብ ውሽጢ ሃገር ጥራይ” ትብል ሓረግ ንመሕለኺ ቃልሲ ይጥቀመላሎ።

4) ቂምን ስግኣትን ማእከል ዝገበረ ምትእኻኻብ፤ እቲ ኣብ ልዕሊ ወያነ ዝጸንሐ ታሪኻዊ ቂምታን ስግኣትን መሰረት ዘለዎንኳ እንተኾነ፤ ልዕሊ ዝገበኦ ተመጢጡ ክረኣ ግን ንሃገርን ህዝብን ዘርብሕ ኣይመስለንን። ኣብዚ ምትእኻኻባት’ዚ፤ ካብ ፍቅሪ ህዝቢ ኤርትራ፤ ዝያዳ ጽልኢ ወያነን ተጋሩን ጎሊሑ ይረኣ። ካብ መስመሩ ኣንደልሂጹ፤ እቲ ንምጥፋእ ህግደፍ ዝነበረ ቃልሱ ናብ ምጥፋእ ወያነ ዘበሉ። ብዛዕባ ንወያነ ከጥፍእ ክብል ንባዕሉ ኣብ ዘይመሬቱ ዝጠፍእ ዘሎ መንእሰይ ኤርትራ ግን ብዙሕ ሻቕሎት ዘለዎ ኣይመስልን። ኣብ ቁጽሪ 3 ዘሎ ጉጅለ’ውን ንስምዒታት እዚ ምትእኻኻብ ክምዝምዞ ይረኣ። እዚ ምትእኻኻባት’ዚ፤ ነቲ ዝገሃል ዘሎ ስግኣት ንምውጋድ ሃናጺ ዝኾነ ስጉምቲ ኣይወሰደን። ብኣንጻሩ፤ ናብዚ በጺሕናዮ ዘለና ዓዘቕቲ ዘእተወና ብቐንዱ ስርዓት ህግደፍ ምዃኑ ዘንጊዑ፤ ንህግደፍ ከም መድሕን ሃገርን ሓላው ልኣላውነትን ቆጺሩ ኣብ ጎድኒ ህግደፍ ክጽጋዕ ይረኣ። ብመሰረቱ ህግደፍ መጥፍኢ እምበር መድሕን ሃገር ኮይኑ ኣይፈልጥን። ካብ ኣፍ ውሑዳት ደቂ ትግራይ ዝወጽእ ንክልቲኡ ህዝቢ ዘየርብሕ ትርፌ ዘረባታት ከምዘሎ ኣይዘንጋዕኩን። እንተኾነ ግን፤ ህዝቢ ኤርትራ ብህግደፍ ክልካዕ የብሉን ካብ በልና፤ ህዝቢ ትግራይ’ውን በቶም ውሑዳት ጽልኢ ዝዘርኡን ዘይናቶም ዝደልዩን ውድባትን ውልቀሰባትን ክዕየር ኣይግባእን። ነቶም ስግኣትን ጸረ ሰላም ክልቲኡ ህዝብታትን ዝኾኑ

ባለታታት፤ ካብ ምስ ህግደፍ ወጊንካ ትቃለሶም፤ ምስቶም ዝበዘሉ ሰላም ክልቲኡ ህዝብታትን ሰናይ ጉርብትናን ዝምነዩ ተጋሩ ኮንካ ምቅላሶም ዝያዳ መድመዐ ዝብል ርእይቶ ኣሎኒ።

ብመሰረቱኸ ካብ መኣሰዮ ምስ ንቓልሰኻ ክሕግዡን ዓወትካ ከቃላጥፉን ዝኸለሉ፤ ከምኡውን ናይ ሓባር ረብሓ ዘለዎም ሓይልታት ርክባት ምግባር ሓራም ዝኾነ? ሰውራ ኤርትራኮ ምስ ክረብሓሎም ዝኸለል ኣብ ቀረባን ርሑቕን ዝነበሩ ሓይልታትን መንግስታትን ዝምድና ብምፍጣር፤ ፖለቲካውን ዲፕሎማሲያውን ሓገዛት፤ እንኮላይ ዕጥቅን ስንቅን እንዳደለበንዮ ቃልሱ ጀሚሩን ናጽነት ኣምጺኡን። ካብ ካለኣት ሃገራት ይኹኑ ሰውራታት ደገፍ ስለዝረኸበ ግን፤ መንነትን ዋንነትን ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ፤ ኤርትራውነቱን ብኤርትራውነቱን ኣየጉደሎን። እቲ ቀንዲ ዘገድስ፤ ረብሓ ሃገርካን ህዝብኻን ኣብ ቅድሚት ሰሪዕካ ምቅላሰዮ። ምስ ፈተውቲ ይኹኑ ጸላእቲ ሓይልታት ኮፍ ስለዝበለ፤ ወይውን ኣብ ቦታ ናይስግኣት ሓይልታት ስለዝረገጸ፤ ዕጥቁ ከይፈትሕን ናይ ቃልሲ ዕላማኡ ከይቅይርን ዝፈርሕ ተቃላሳይ እንተኾይኑ፤ ከቶ ብቐደሙ ሰንኮፍ ዕጥቅን ዘይንጹርን ዘይጽኑዕን ዕላማ ዝነበሮ ተቃላሳይ ጥራይ እዩ ክኸውን ዝኸለል። ጽኑዕ ዕላማን ርእሰ-ተኣማንነትን ዘለዎ ተቃላሳይ፤ ኣብ ዝኣተወ ይእቶ ብዘየገድስ ምስ ዕላማኡን ዕጥቁንዮ መሰስ ኢሉ ዝወጽእ።

ጉዳይ ስግኣት ካብ ኣልዓልና፤ ንእግረ-መገደይ ንውሑዳት ውድባትን ማሕበራዊ መድያታት ትግራይን ከምኡውን ቁንጣሮ “ኤሊት” ደቂ ትግራይን ሓጻር መልእኽቲ ከሕልፍ። ስርዓት ህግደፍ ጸላኢ ህዝቢ ኤርትራን ጸላኢ ህዝቢ ትግራይንዮ። ኣብ መሬት ትግራይ ኣትዩ ዘውረዶ ግፍዒ ከኣ፤ ካብ መጀመርታኡ ኮንኒንናዮን ንቃለሶን ኣለና። ህግደፍን ህዝቢ ኤርትራን ዝተፈላለዩ ባለታታትዮም፤ ሕራኅ ደቂ ትግራይ ከኣ ናብጥቲ ጸላኢ ኩሉና ዝኾነ ህግደፍ ጥራይ ከቕንዕ ይግባእ። ብውሑዳት ኤርትራውያንን ደቂ ትግራይን ስነ-ጥበብኻታት፤ ከምኡውን ብውልቀ ዜጋታትን ወገንቲ ማሕበራዊ መድያታትን ዝግበር ዘሎ፤ ኣብ መንጎ ክልቲኡ ህዝብታት ጽልኢ ዘሳውርን ህዝቢ ዘነውርን ኅስንሳት ብኹሉ ደላዩ ሰላም ብትሪ ክኹነን ይግባእ። ብተመሳሳሊ፤ ዘይመሬቱን ዘይባሕሩን ዝብህግን፤ ብሓይሊ ክውንን ዝህቅን ወዲ ትግራይ፤ ጸላኢ ህዝቢ ኤርትራ ጥራይ ዘይኮነስ እንኮላይ ጸላኢ ህዝቢ ትግራይ እዩ። ምኽንያቱ፤ ዘይናትካ ምድላይ ኩናት እምበር ሰላም ኣይዕድምን። ኩናት ከኣ ሓንሳብ ዘይኮነስ ብዙሕ ግዜ ፈቲንናዮስ፤ ኣበሰኡ ማለት ኣበሳ ኩናት ዘስተማቐርና ህዝቢ ኢና። እዚ ልኡላውነት ኤርትራ ዘቆናጽብ ኣተሓሳስባዚ፤ ዕድመቲ ጸላኢ ክልቲኡ ህዝብታት ዝኾነ ስርዓት ህግደፍ የናውሕ እምበር፤ ረብሓ ህዝቢ ኤርትራን ትግራይን ኣየውሕስን። ከምዚ ዓይነት ዘይቅዱስ ምልክታት ስለዝረኣና ግን፤ ምስ ውጹዕ ህዝቢ ትግራይ እንገብሮ ምድንጋጽን ምትሕግጋዝን ክበኩር ኣይግባእን፤ እኳንደኣ ክተባባዕን ክሕይልን ይግባእ። ምኽንያቱ፤ እዚ ሰናይ ተግባርዚ፤ ናይ ሎሚ ወፍሪ ንናይ ጽባሕ ዞባዊ ሰላምን ርግኣትን፤ ሰናይ ጉርብትናን ናይ ሓባር ረብሓን መሰረት ስለዝኾነ። እቲ እንገብሮ ምድግጋፍ ግን፤ ኣውራጃ እገለ ፈተውትና ኣውራጃ እገለ ጸላእትና፤ ወይውን ሃይማኖት እገለ ፈተውትና ሃይማኖት እገለ ከኣ ጸላእትና ዝዓይነቱ ጌጋ መልእኽቲ

ከይነሕልፍ፤ ወይውን መንእሰይ ትግራይ ብጌጋ ከይርደኦ ምጥንቻቸው የድሊ። ህዝቢ ትግራይውን ከይግራህ፤ ንህዝቢ ኤርትራ ብከበሳን ክርስትያንን ጥራይ ከይልክዎ ጥንቃቄ የድሊ። እቲ እንገብሮ ምድግጋፍ፤ ብመን ይገበር ብዘየገድስ፤ ኣብ መትከላዊ ሕውነትን ሰናይ ጉርብትን ዝተመሰረተ ደኣምበር፤ ብዋጋ ልኣላውነት ኤርትራ ወይውን ብዋጋ ካለኦት ብሄራትን ኣውራጃታትን ወይከኣ ሃይማኖትን ኤርትራ ከምዘይኮነ ብንጹር ክስመረሉ ይግባእ። ካብዚ ወጻኢ ካልእ ኣተሓሳስባ ምስሳይ ግን፤ ንክልቲኡ ህዝቢ ዘናቐት እምበር ራብሓ የብሉን። ብኣንጻሩ፤ ክልቲኡ ህዝብታት ሰላምዮ ምርጫኡ። ኣዴታት ኤርትራን ትግራይን፤ ደቀን ክሓቐፋን ከመርዕዎን፤ ደቂ-ደቀን ክርእያንዮ ባህገን። ካብ መራሕቲ ተስፋ ሲኢን፤ “ኣነ ዝደልየን ክልተ እየን፡ ደቀይ ኣብ ኢደይ ሰላም ኣብ ዓደይ” እንዳበላ ብዓውታ ምህልላኦን ናብ ኣምላኸን የዕርጋ ኣለዎ። እዚ፤ ንሰላም ዘለወን ሃንቀታ ብንጹር ዝእምት ረዚን መልእኽቲ እዩ። ኣብ ዶባት ዘለዉ ሓረስቶት ክልቲኡ ህዝብታት፤ ግራውቶም ምሩጽ ዘርኢ ክዘርኡን ከልምዑን እምበር፤ ናብ ክንዮ (ኪኖ) ዶብ ዘሎ ዓጽመ-ስጋኦም ከይሰግሩ/ከይሪኡ ዝኸልክል ነታጉ (ፈንጂ) ክዝረኦ ምርጫኦም ኣይኮነን። ሰላም እንተሎ፤ ጸጋታቱ ተመላሊኡ ዝነብር ህዝቢ እዩ። ንኹሉ ዝኸውን እኹሉን ትሩፋን ጸጋታት ከኣ ኣለዎ። ካብ ኩናት ዝረብሕ ግን ከቶ የልቦን። እዚ ንኡስ ወለዶ፤ ንጹር ዶብን ሰላምን ከነውርሶ ይግባእ። ንጹር ዶብ ዘድሊየሉ ቀንዲ ምኽንያት፤ ህዝቢ ንምርሕሓቕ ዝግለመ ዘይኮነስ፤ ዳሕራይ መዓልቲ ብዶብ ኣሳቢቦም ኩናት ዝውልዑ መራሕቲ ናብ ስልጣን ከይመጽዎ እዩ። ሰላም ንፍቕሪ ስለተወልድ፤ ዝተፋቐሩ ኣሕዋት ከኣ ጸጋታቶም ተማቐሎም ከመይሎም ከምዝነብሩ ንኹሉ ርዱእ ይመስለኒ።

ሕጂውን ካብ ቀንዲ ዛዕባይ ቁሩብ ከልግስ ኣፍቅዱለይ። ዝሓለፈ 31 ዓመታት፤ መሰረት ዘይብሉ ሓበሬታ ብዛዕባ ኤርትራን ቀይሕ ባሕርን ንመንእሰያት ኣምሓራ ክንገርም ጸኒሑ። ንመንእሰያት ኣምሓራ፤ ኤርትራ ብደምን ኣዕጽምትን ደቃ ዝመጸት ሃገር ዘይኮነትሲ፤ ወያነ ብቐንዱ ከኣ ነፍሲሄር ኣቶ መለስ ዜናዊ ካብ ዓባይ ኢትዮጵያ ቆሪጹ ከምዘልገሳን፤ ንኢትዮጵያ ብፍላጥ ወደብ-ኣልቦ ከምዝገበራንዮ ዝርደኦም። እዚ ሓደገኛን ጌጋን ርድኢት ሒዞም ስለዝገበዩ ከኣ፤ ካርታታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ክሓዋውሱን፤ ልኣላውነት ኤርትራ ደፊሮም ኣብ ፖለቲካዊ ፕሮግራምን ጎስጓሶምን ከካትትዎ ይረኣዩ። ነዚ ኣብ መብዛሕቶም ኣምሓሩ ዝረኣ ናይ ቀይሕ ባሕሪ ጥሙሕ ብምምዝማዝ፤ ሰበ ስልጣን ኢትዮጵያ፤ ንመንእሰይ ኣምሓራ ንስለ ቀይሕ ባሕሪ ኢሉ ክመውት ከምዘለዎ ጎስጉሶምን ይጉስጉሱዎን ኣለዉ። ስለዝኾነ ከኣ ምስ ሓይልታት ኣምሓራ ዝግበር ምሕዝነት፤ ኩሉ ግዜ ብዓይኒ ስግኣትን ጥርጣረን ይጥመት። ህዝቢ ትግራይ ግን፤ ንስለ ኤርትራ ዝተኸፍለ ዋጋ ብቐረባ ዝፈልጥን ዘበርከተን እዩ። እንተኾነ ግን ኣብዚ ቀረባ እዋን፤ ውሑዳት ሙሁራት ትግራይ ነበረዮ-ነበረ ዝግይነቱ ታሪኽ ቀይሕ ባሕሪ ከምህሩ ይፍትኑ ኣለዉ። ቅድም ኢሎምውን ቁንጣሮ ኣባላት ህወሓት ነበር፤ ብኣንጻር ናይ ቅድም መርገጺኦም ነዚ ኣርእስቲዚ ከምዝተንክፉዎ ኣይረሳዕኩን። ህዝቢ ትግራይ፤ ብፍላይ ከኣ መንእሰይ ትግራይ፤ እዚ ምስ ሓው መንእሰይ ኤርትራ ዘተፋንን መሰረት-ኣልቦ መርዛም ትረኻ ክምገብ ኣይግበእን።

እቶም ደለይቲ ሰላምን ፍቕርን ሰናይ ጉርብትናን ዝኾንኩም ደቂ ትግራይ'ውን፤
ንሰላም ናይ ክልቲኡ ህዝብታት ዝዘርግ ሓሳባትን ወስታታትን ብትሪ ክትቃወም
ይግባእ። ቀደሕ ባሕሪ ክንዮ ህዝብታት ኤርትራን ትግራይን ከርብሕ ዝኾነልል ጸጋታት ኣለዎ።
እዚ ጸጋታትን ደግሞ ሰላም ዝሰፈረ ዞባ ምስ ዝህሉ ጥራይ እዩ ናብ ረብሓዎም ህዝብታት ክውዕል
ዝኾነልል። ስለዚ፤ መንእሰይ ትግራይ ይኹን መንእሰይ ኤርትራ፤ ብቐንዱ'ውን ኣብ
ኩሉ ደባት ኤርትራ ዘለዉ ህዝቢ፤ ድልድል ሰላምን ፍቕርን ህዝብታትን ሃገራትን
ኮይኖም ከምዘገልግሉ ጌርካ ክኹስኩሉ ይግባእ። ብድሕሪ ምልጋስ እቲ ጸረ ሰላምን
ምዕባለን ዝኾነ ስርዓት ህግደፍ፤ ህዝቢ ኤርትራን ትግራይን፤ ከምኡ'ውን ምስ ካለኣት ጎረባብቲ
ህዝብታት፤ ተደጋጊፉን ተመላሊኡን ዘይነብረሉ ምክንያት ኣዩረኣየንን።

መደምደምታ

እዚ ጽሑፍ'ዚ ዓቕሚ'ቲ ትማል-ትማሊ ጀግንነቱ ዘረጋገጸ፤ ሃገር ዘምጸአን ዘውሓሰን ህዝቢ ንምቁንጻብ
ጌርካ ክትርጎም ኣይግባእን። ተስፋ ንመቐራጽ'ውን ኣይኮነን። ብኣንጻሩ፤ እቲ ህዝብን ሰራዊትን
ብዘይትሓዝ ተታሒዙ ከምዘሎ ንምእማትን ጸገሙ ኣለሊኻ መፍትሒ ንምንዳይን፤ ከምኡ'ውን ኣብ
ውሽጢ ሃገር ዘሎ ህዝቢ ካብ ኣብ ደገ ዘሎ ደምበ ተቓውሞ ክጽበ፤ ኣብ ደገ ዘለና ከኣ ካብ ውሽጢ ክንጽብ
ክንብል ሃገር ኣብ መንጎ ኣጉል ትጽቢታት ከይትጠፍኣና ስለዘስግእ እዩ። ለውጢ ካብ ውሽጢ ሃገር
ብፍጹም ክመጽእ ኣይክእልን'ዩ ኢሊ መደምደምታ ክህብ ግን ኣይደፍርን። ጅግና ስዉእ ወዲ ዓሊ፤
ኣካል ናይቲ ተጠቒሱ ዘሎ ሰራዊት'ዩ ኔሩ። ንፍትሕን ሓቕን ብትብዓት ደው ዝበሉ ነፍስሄራት ኣቦታት
ኣቡነ ኣንጦንዮስን ሓጂ ሙሳን፤ ቡቕሊ ሕብረተሰብ ኤርትራ እዮም። ካለኣት ብዙሓት ኣብነታት
ክጥቕሱ ይከኣል'ዩ። እንተኾነ ግን፤ ብመንጽር እቲ ስርዓት ዝውንኖ ብልጫ ናይ ስለያን መራሽቢ
ቴክኖሎጂን፤ ብመንጽር እቶም ኣቐዲሞም ዝተዘርዘሩ ብድሆታትን ድኻማትን እንተተጠቒሞሞ፤ ካብ
ውሽጢ ሃገር ፖለቲካዊ ለውጢ ናይ ምምጻእ ተኸእሎ ኣዚዩ ድሩት ኮይኑ ይስማዓኒ። ፈተነ ኣይግበርን
ማለት ግን ኣይኮነን፤ ዛዕባይ ብዛዕባ ዕውትን ዘላቂ ለውጢ ከምጽእ ዝኾነልል ፈተነን እዩ። ስለዚ፤ እቲ
ክግበር ንጽብዮ ፈተነታት ክዕወት እንተኮይኑ፤ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ተመላሊኡ ክሰርሕ
ይግባእ። ኣብ ኤውሮፓን ኤመሪካን ኮንካ ንውሽጢ ሃገር ክዋሃብ ዝኾነልል መቐት ኣዚዩ ውሱን እዩ።
እቶም ኣብ ፍሑቕ ዘለና፤ ሓደ ሃገራዊ ጽላል ከነቕውም እንተበቐዕና፤ ነቲ ናይ ውሽጢ ምንቅስቓስ
ተስፋን ደፋኢ ሓይልን ክፈጥረሉ ይኸእል'ዩ። ብቐንዱ ግን፤ ህላወ ውሑድን ቁርጥውን
ምንቅስቓስ ኣብ ጎደቦታት ኤርትራ ወሳኒ እዩ። ነቲ ኣብ ውሽጢ ሃገር ኮይኑ ናይ ለውጢ
ምንቅስቓስ ክገብር እንጽብዮ ውሑድ ድጉል ሓይሊ፤ ካብ ቀረባ ርሕቀት ኮንካ ከተሃህሮን፤ ብሑጻ
ቅልቅል ኢልካ ሕሹኽ ክትብሎን ይምረጽን የድምዕን። ብሓፈሻ ኣብ ጎረባብቲ ሃገራት ኮንካ
ዝግበር ቃልሲ፤ ብዙሕ ዓው ኢልካ ዝዘረበን ዘይዘረበን ረብሓታት ከምዘለዎ ርዱእ ኮይኑ
ይስማዓኒ። ሓደ ካብኡ፤ ኣብ ደገ ዝግበር ህዝባዊ ምንቅስቓስ ናብ ውሽጢ ሃገር ከምዘልሑኽ
ይገብር። ከስምረሉ ዝደሊ ግን፤ ወሳኒ ተራ ናይ ኣብ ጎደቦታት ኤርትራ ኮንካ ዝግበር ምንቅስቓስ
ንምጉላሕን፤ ኣተኩሮና ዝያዳ ኣብኡ ክኸውን ከምዘለዎ ንምእማትን ደኣንምበር፤ ምንቅስቓሳት
ኣይነበሩን ወይከኣ የለውን ንምባል ከምዘይኮንኩ ክትርዱለይ ብትሕትና ይሓትት።

ብተወሳኸ፤ ቀንዲ ዛዕባይ እኳ እንተዘይኮነ፤ ብዛዕባ ስግኣት ቀድሞ ባሕሪ ወስ ከብል። ጥሙሕ ቀድሞ ባሕሪ ነምሓሩ ሕዱር ሕማም እዩ። እዚ ሕማምዚ ግን ኣብዚ እዋን ናብ ውሑዳት ተጋሩ ክልሕም ይረኣ ኣሎ። እዚ ንዘባዊ ሰላም ኣብ ሓደጋ ዘእቱ ጥሙሕዚ፤ ግጉይ ፖለቲካዊ ቅመራ ዘበገሶኳ እንተኾነ፤ እቲ ስርዓትን ደገፍቱን ምስቶም ልኡላውነት ኤርትራ ዘይኣምኑ ከዳኻሩ ይዕዘብዎም ስለዘለዉ ክኾኑ ይኽእሉ። ንህልው ኣቃውማን ድኻመትን ደምበ ተቓውሞንውን ከምዝድንድኑዎ ኣይሰሓትን። እቲ ምኽንያት ብዘየገድስ፤ እዚ ሕማም ደሓር ዝኾነ ኣተሓሳስባዚ ክግታእ ኣለዎ። ነዚ ጥሙሕዚ ንምምካት ተባሂሉ ኣብ ሑቕፎ ወይ ዕርዲ ህግደፍ ምእታው ግን ንባዕሉ ነብሰ ቕትለትጋዩ። መራሒ ህግደፍ ቀንዲ ጸላኢ ህዝቢ ኤርትራ ምጂኑ ከነስምረሉ ይግባእ። ሕጂ ጉዳይ ኢትዮጵያ ምስላጥ ምስ ኣበዮ ኣብ ልኡላውነትን ሃገራውነትን ኤርትራ እንተተገባኸ፤ ምስ ረሃዎን ዕድል ምስ ረኸበን “ንኤርትራ ኣብ ዘይንረኽባ ክሰቕላ” ከምዝደሊ ዝሓለፈ ባህርያቱን ንጥፊታቱን መምሃሪ ክኾነና ይግባእ። እቲ ዕድልግቲ ክዋሃቦ ከኣ ኣይግባእን። ስለዚ እምበር፤ ነዚ ናይ ጽባሕ ሓደጋ ዝኾነ ኣተሓሳስባ፤ ምስቶም ናይ ብሓቂ ሰላምን ሰናይ ጉርብትናን ዝደልዩ ሓይልታት ኮንካ ምምካቱ ዝያዳ መድመዐ ዝብል እምንቶ ኣለኒ።

መተሓሳስብን መትከላዊ መርገጺ ጸሓፍን

- 1) እዚ ጽሑፍ ውልቃዊ ትዕዛብትን ገምጋምን ጸሓፊ እዩ። ንዝኾነ ትካል ኣይውክልን። ብግዜን ቦታን ሪሒቕካ ዝግበር ገምጋም ስለዝኾነ፤ ሃገራት ክህልዎ ባህርያዊ እዩ። ስለዚ፤ ነቲ ሃገራት መሊእኩም ብዝያዳ ከተሃብትሙዎ ብትሕትና እላቦ።
- 2) እዚ ጽሑፍ ንኣተሓሳስባን ንጥፊታትን እምበር፤ ነቶም ጉጅለታት ይኹን ምትእኻኻባት ከም እኩባት ሰባት ንምንቃፍ ከምዘይኮነ ክትርድኡለይ ይምሕጸን።
- 3) ጸሓፊ፤ ሓደን ቀዳማይን ጸላኢ ኤርትራን ኤርትራውነትን ቁንጮ-ቁንጮ ስርዓት ህግደፍ ምጂኑ ብንጹር የቐምጥ። ጸላእቲ ህዝብን ሃገርን ከብዝሕ ኣይመርጽን።
- 4) ኣበሳ ኩናት ስለዝርዳእ፤ ኩናት ብትሪ ይነጽግ፤ ኣንጻር ስነምግባር ኩናት ከኣ ደው ይብል።
- 5) ብሸነኽ ኤርትራ ይኹን ብወገን ትግራይ፤ ኣብ መንጎ ክልቲኡ ህዝብታት መንደቕ ጽልኢ ዝሃንጽን ህዝቢ ዘነውርን ጎስጓጎት ይጽዮኖን ብትሪ ይኹኑኖን።
- 6) ሕዝቢ ኤርትራ፤ ምስ ኩሎም ኣህዛብ ጎረብቲ ሃገራት ብፍቕርን ሰናይ ጉርብትናን ክነብር ዝብህግ ህዝቢ እዩ። ብተመሳሳሊ፤ ህዝብታት ጎረብቲ ሃገራት፤ እንኮላይ ህዝቢ ትግራይ፤ ፈታዊ እምበር ጸላኢ ህዝቢ ኤርትራ ከምዘይኮነ ብመትከል እኣምን። ናይ ፖለቲካውያን ሓይልታት ግን ካልእ ጉዳይ እዩ።

ወደሓንኩም!!

ዮውሃንስ ሃይለ

ኣታዋ ፤ ካናዳ

13 ሰነ 2022